

Warszawa, dnia 8 lipca 2002 r.

Opinia

w sprawie pytania prawnego Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia, skierowanego do Trybunału Konstytucyjnego (sygn. akt. P. 15/02)

Stosownie do zlecenia z dnia 19 czerwca 2002 r. uprzejmie przedstawiam następującą opinię w sprawie pytania prawnego Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia, sformułowanego w postanowieniu z dnia 4 czerwca 2002 r.

Sąd Rejonowy zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem, czy przepisy art. 107 § 1 i 4 ustawy z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. nr 83, poz. 930 z późn.zm) w związku z art. 2 ust. 1 i 2a ustawy z dnia 29 lipca 1992 r. o grach losowych, zakładach wzajemnych i grach na automatach (tj. Dz. U. z 1998 r. nr 102, poz. 650 z późn.zm) są zgodne z art. 42 ust. 1 Konstytucji.

W ocenie Sądu Rejonowego przepisy art. 107 § 1 i 4 K.k.s „nie spełniają konstytucyjnego wymogu określoności czynu zabronionego w ustawie”.

1. Na wstępie należy przypomnieć, że art. 2 ust. 1, zdanie pierwsze cytowanej ustawy o grach losowych (...) zawiera następującą definicję gier losowych:

„Grami losowymi są wygrane pieniężne lub rzeczowe, których wynik w szczególności zależy od przypadku, a warunki gry określa regulamin”.

Następnie, w tym samym ust. 1, pkt 1-10 wymienione zostały enumeratywnie rodzaje gier i loterii zaliczanych do gier losowych. Opisowe definicje poszczególnych gier i loterii określają ich znamiona (cechy). Ustawowym znamieniem (cechą) niektórych z nich są „wygrane rzeczowe”.

Z kolei ust. 2a wprowadza pojęcie gry na automatach. Według tego przepisu, grami na automatach są gry o wygrane pieniężne lub rzeczowe na urządzeniach mechanicznych, elektromechanicznych i elektronicznych.

Przepisy art. 2 ustawy nie precyzują treści określenia „wygrana rzeczowa”. W tej sytuacji organy kontroli skarbowej zaliczają do kategorii „wygranych rzeczowych” także **wygrane uprawnienia do kolejnej gry na automacie bez dodatkowych opłat.**

W piśmiennictwie prawniczym zakres przedmiotowy „wygranej rzeczowej” jest kwestią dyskusyjną, o czym jest mowa m. innymi w uzasadnieniu do pytania prawnego.. Sąd Najwyższy zaś skłania się ku pogładowi, że określenie to obejmuje nie tylko nabycie własności rzeczy, lecz także nabycie uprawnień do korzystania z rzeczy na podstawie tytułu prawnego, jakim jest wynik legalnej gry losowej lub gry na automatach (zob. Orzecznictwo SN – Izba Karna i Wojskowa, nr 1-2 z 2000 r. s. 61-62).

Różnice zdań dotyczące treści (znaczenia) pojęcia „wygrana rzeczowa” są wynikiem niedostatecznej określoności przepisów art. 2 ustawy o grach losowych (...). Uchybia to artykułowi 2 Konstytucji. Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie podkreśla, że nakaz określoności przepisów prawnych „rozumiany, jako wymaganie ich sformułowania w sposób zapewniający dostateczny stopień precyzji w ustaleniu ich znaczenia i skutków prawnych, traktować należy jako jeden z elementów zasady ochrony zaufania obywatela do państwa, wynikającej z art. 2 Konstytucji (Wybór tez i sentencji orzeczeń T.K. II półrocze 2000 r. s. 21).

Moim zdaniem, art. 2 ustawy o grach losowych (...) należałoby uzupełnić przez dodanie ustępu zawierającego definicję „wygranej rzeczowej”. Określenie to powinno oznaczać „wygranie rzeczy lub prawa majątkowego w rozumieniu przepisów prawa cywilnego”. Tak sformułowana ustawowo definicja „wygranej rzeczowej” obejmowałaby także wygrane uprawnienie gracza do kolejnej (dalszej) gry na automacie, bez wnoszenia dodatkowej opłaty. Ustawowe zdefiniowanie wygranej rzeczowej usunęłoby wątpliwości, o których mowa w pytaniu prawnym.

2.Ustawa o grach losowych (...) określa warunki urządzania i zasady prowadzenia działalności w zakresie gier losowych, zakładów wzajemnych i gier na automatach (art. 1). Jednym z podstawowych warunków jest uzyskanie zezwolenia na urządzenie i prowadzenie takiej działalności. Zezwolenia udziela minister właściwy do spraw finansów publicznych bądź upoważnione przezeń izby i urzędy skarbowe (art. 24 ustawy).

Przepis zaś art. 107 § 1 Kodeksu karnego skarbowego, którego konstytucyjność budzi wątpliwości Sądu Rejonowego, stanowi, że każdy, **kto wbrew przepisom ustawy lub warunkom zezwolenia** (podkr. W.P.) urządza lub prowadzi grę losową, zakład wzajemny lub grę na automacie podlega karze grzywny do 720 stawek dziennych albo karze pozbawienia wolności do lat dwóch, albo obu tym karom łącznie. Według zaś art. 107 § 4 K.k.s., w wypadku mniejszej wagi sprawca

czynu zabronionego określonego w § 1 lub 2 podlega karze grzywny za wykroczenie skarbowe.

W tym stanie prawnym bezzasadny wydaje się zarzut Sądu Rejonowego, że przepisy art. 107 § 1 i 4 K.k.s nie spełniają konstytucyjnych wymagań dotyczących określoności znamion czynu zabronionego w ustawie.

Znamieniem tym jest bowiem działalność prowadzona:

- wbrew przepisom ustawy o grach losowych (...) lub
- warunkom zezwolenia udzielonego na prowadzenie działalności, o której mowa w art. 1 ustawy.

Jest oczywiste, że przepisy ustawy muszą określać zachowanie zabronione przez prawo w taki sposób, aby obywatel mógł je odróżnić od zachowania, które nie jest bezprawne. W opiniowanym przypadku, skoro ustawa o grach losowych określa warunki i zasady prowadzenia działalności w zakresie gier losowych, zakładów wzajemnych i gier na automatach, **to zachowaniem bezprawnym będzie czy polegający na naruszeniu tych zasad lub warunków (np. prowadzenie działalności bez wymaganego zezwolenia).** Moim zdaniem, tego rodzaju konstrukcja czynu zagrożonego represją karną nie pozostaje w kolizji z dyspozycją art. 42 ust. 1 Konstytucji, wyrażającym zasadę „nullum crimen sine lege”. Warunkiem niesprzeczności (braku kolizji) jest dostateczna określoność przepisów ustawy o grach losowych (...), umożliwiająca łatwe odróżnienie działania naruszającego zasady i warunki urządzania oraz prowadzenia gier losowych, zakładów wzajemnych i gier na automatach od działań w tym zakresie zgodnych z prawem.

Warunkiem zgodności przepisu „karnego” (jak np. art. 107 § 1 K.k.s.) z art. 42 ust. 1 Konstytucji nie jest szczegółowy, precyzyjny opis znamion wszystkich czynów zabronionych tego rodzaju przepisem, jeżeli te znamiona są „opisane” lub wynikają wprost z innej regulacji ustawowej. W praktyce ustawodawczej rozwiązania konstrukcyjne, w których czynem zabronionym przez ustawę karną bądź przepisy karne jest naruszenie zasad lub niespełnienie wymagań określonych w innej ustawie, (normującej określoną dziedzinę stosunków społecznych lub gospodarczych) nie są odosbnione. Przykładem mogą być chociażby art. 63 § 1 i art. 93 § 1 Kodeksu karnego skarbowego.

W konkluzji wyrażam pogląd, że przepisy art. 107 § 1 i § 4 Kodeksu karnego skarbowego nie są niezgodne z art. 42 ust. 1 ustawy zasadniczej.

Zarzut niedostatecznej określoności można natomiast postawić pod adresem art. 2 ustawy o grach losowych, zakładach wzajemnych i grach na automatach, w którym brakuje definicji „wygranej rzeczowej”. Brak ten jest przyczyną występujących rozbieżności w interpretacji wymienionego określenia.

Sporządził: Witold Pawełko